

- als toerist omdat je er familie hebt wonen, of om er te gaan werken - is het belangrijk dat je de taal kent, kreeg ik vaak te horen. Arabisch is een van de vijf grootste wereldtalen en kent een belangrijke historische culturele traditie, zo vat ik het antwoord van een van de leerlingen samen.

Een voordeel van Arabisch is, dat de meesten van ons er al iets van weten, zeiden ze. Dus is het niet zo moeilijk om de taal te leren. Zo kunnen we gemakkelijk goede cijfers halen. Het komt er dus op neer dat de leerlingen de kans krijgen te profiteren van hun voorkennis.

Om ze uit de tent te lokken, vroeg ik: Maar waarom willen jullie nou Arabisch leren, het is toch belangrijker dat je goed Nederlands leert? 'Dat zou u niet zeggen als ik Russisch of Spaans gekozen zou hebben. Dan zou u zeggen: Ja, het is belangrijk om veel vreemde talen te leren. Waarom dan wel als het om Arabisch gaat?', antwoordde Najib.

Op de vraag: Wat is makkelijk in het Arabisch en wat moeilijk?, antwoordden ze: 'Omdat we het leuk vinden om te leren, is eigenlijk alles makkelijk. Soms is het wel eens moeilijk om de goede woorden te vinden of om van het Nederlands in het Arabisch te vertalen. Degenen die Arabisch als startersvak doen, vonden het wel moeilijk om het alfabet te leren en allemaal nieuwe woorden. Maar ook zij zijn enthousiast'. Het is de bedoeling dat ook leerlingen met Nederlands als moedertaal Arabisch kunnen kiezen als vreemde taal. Op het Berlage is dat niet aan de orde omdat er haast geen autochtone leerlingen op zitten.

Het niveau van de leerlingen verschilt enorm. Sommige zij-instromers lezen krantenartikelen en romans, terwijl startersvak-leerlingen bezig zijn het alfabet en de eerste woordjes te leren. De docenten Arabisch moeten er een hele kluif aan hebben om op zoveel verschillende niveaus les te geven. De methodes *Arabisch Communicatief* en *Arabisch Intensief* worden vaak gebruikt, maar zijn bij lange na niet voldoende om alle niveaus en alle schooltypen te bedienen. De ruime keus die er is bij leergangen Engels, Duits en Frans, is er bij Arabisch niet.

Over de mogelijkheden tot computergebruik in het Arabisch op school, waren de leerlingen niet enthousiast. Er zijn haast geen computers op school waarop je Arabisch kunt tekstverwerken of Arabische Internetsites kunt bekijken.

Alle leerlingen verklaarden tenslotte dat ze Arabisch wilden blijven volgen tot aan het eindexamen. Een aantal leerlingen zal ook daarna door willen gaan met Arabisch. ■



John Daniëls stelt Relinde Jurrius een vraag. Foto: Erik Jan Klessler

zijn computer en de school

We weten niet zo gek veel van wat zich dagelijks afspeelt in die duizenden leslokalen in ons land en van wat de leerlingen van het daar genoten onderwijs opsteken. Nog minder is bekend over wat de leerlingen daarvan vinden. Maar wat leren de leerlingen in de thuissituatie op eigen initiatief bijvoorbeeld met hun computer en van het internet? Daar weten we helemaal niets van. Reden om ze er dan gewoon eens naar te vragen en onomwonden aan het woord te laten.

John Daniëls

Uit het grote aanbod scholen in mijn regio heb ik het Coornhertlyceum gekozen in Haarlem op de grens met Heemstede. Het is een school voor openbaar onderwijs met de afdelingen mavo, havo en vwo. De rector mevrouw Schröder heeft een klas voor me samengesteld van één of meer vrijwilligers uit elk leerjaar. Ik had aangekondigd dat ik de leerlingen alleen wilde interviewen over het gebruik dat ze thuis of bij vriendjes maken van de computer en dat het computergebruik op school niet expliciet aan de orde zou worden gesteld. Om de spontaniteit van de leerlingen te bevorderen wilde ik, behalve de fotograferende leraar Erik Jan Klesser, geen docenten bij 'de les'. Dat was geen probleem.

En daar waren ze dan - na afloop van de lessen - de brugklassers Rosa (13), Eva (13), Lianne (13) en Janse (12), de tweede klassers Kai (13), Tim (13) en Frits (13), uit de derde klas Michel (14), uit de vierde klas Merlijn (17), Jellienke (17), Marjolijn (16) en Martine (16), uit het vijfde leerjaar Marcella (17) en Relinde (17) en tenslotte Ronald (17) uit 6 vwo.

Voor hun schoolwerk

Uiteraard begin ik met de vraag of ze thuis een computer hebben met een internetaansluiting. Die hebben ze. Op mijn vraag waar ze de computer voor gebruiken, sommen ze de volgende bezigheden op:

De oudere leerlingen geven aan dat ze op de computer de noodzakelijke dingen doen voor school, zoals werkstukken maken. Ze doen ook soms computerspellen of begeven zich op het internet. Af en toe e-mailen en chatten worden ook genoemd.

De jongere leerlingen zijn duidelijk meer in de ban van de computerspelletjes en het chatten. Chatten is vooral populair bij de jongste aanwezigen waaruit blijkt

dat dit kennelijk niet een blijvend boeiende bezigheid is van scholieren. Vijf keer wordt genoemd 'internetten'. Bij navraag is dat veelal informatie opzoeken, nodig voor school of wanneer ze zelf iets willen weten.

Chatten en e-mailen

Natuurlijk wil ik graag weten wat ze precies bedoelen met 'chatten'. Wat drijft ze daartoe? Wat worden ze daar wijzer van? Ze worden in ieder geval niet vanuit de lessen moderne vreemde talen op chatpad gestuurd, hoewel ze bijna allemaal op mijn suggestie positief reageren dat dit nuttig is om een taal te leren. Enkele uitspraken:

Jellienke: 'Ik chatte een tijdje geleden heel veel en ik heb zelfs iemand met wie ik chatte in het echt ontmoet, nou dat viel op zich tegen. Het was een Nederlandse jongen.' Zij vindt dat je met chatten in een vreemde taal best spelenderwijs in de praktijk een taal kunt leren.

Michel gebruikt Internet voor online spelen, e-mail, chatten; hij chat niet met buitenlanders. Ik vraag hem: 'Als bijvoorbeeld een talenleraar je naar een website stuurt waar de betreffende taal wordt gebruikt, wat zou je daarvan vinden?' Michel: 'Dat hangt ervan af, hoe dat gebracht wordt, als ze alleen maar zeggen: ga daar eens kijken, en er wordt verder niets leuks bij verteld, of ze laten het je niet zien, dan denk ik: laat dan maar want dan ga ik liever spelen.' De boodschap van Michel is duidelijk: eerst een inleidende les waarin de opgegeven website wordt getoond en waarin hem duidelijk wordt gemaakt wat hij daar moet zoeken en wat hij er kan vinden. Tenslotte wil hij natuurlijk ook weten welke handelingen hij moet verrichten om aan de gegeven opdracht te kunnen voldoen.

Rosa zegt veel te chatten met vriendinnen, ook wel met mensen die ze niet kent. Op mijn vraag hoe kom je



dan in contact met mensen die je niet kent, roept een ander meisje, kennelijk met ervaring: 'Zeggen dat je blond bent!'

Eva chat heel veel, maar ze zegt het ook langzamerhand wat saai te vinden omdat het altijd hetzelfde is.

Kai luistert naar radioprogramma's op internet. Hij chat bij MSN.

Frits heeft gechat in het Engels bij Napster, hij vindt ook ICQ en MSN wel geinig.

Relinde doet niet aan chatten, dat vindt ze niet zo interessant. Veel e-mail, omdat haar goede vrienden ver weg wonen.

Ronald chat nooit in een chatbox, vindt het niveau erg laag, veel sexpraatjes, hij denkt dat chatten kennelijk bestemd is voor mensen die geen sociaal leven hebben.

Marcella zit in een vaste chatbox, met allemaal mensen die ze eigenlijk goed kent. 'Ik heb er ook mijn vriend door leren kennen. Ik zit nu op ICQ, maar ook weer alleen als ontmoetingsplaats met mensen die ik ken.'

De vraag waarom ze eigenlijk chatten heb ik niet gesteld. Wat zou het antwoord daarop anders kunnen luiden dan: contacten leggen en onderhouden met leeftijdgenoten? Ik heb ze ook maar niet gevraagd of ze wel eens gechat hebben in één van de forums van collegenet.nl, dat vorig schooljaar uitmuntte in goor taalgebruik (zie daarvoor LTM december 2000, 8, p.12). Uitspraken als: 'je moet zeggen dat je blond bent' en de opmerking van Ronald dat hij geen zin heeft in sexpraatjes, bewijzen in ieder geval dat het verschijnsel van het lage communicatieniveau in dit soort forums waar jongeren zich vrij kunnen uiten, bekend is bij deze leerlingen. Dat verklaart dan misschien ook hun voorkeur voor e-mailen met personen die ze kennen. Jongeren die niet e-mailen, communiceren natuurlijk met hun gsm, want contact zal er zijn, ook al heb je geen directe boodschap.

Websites ontwerpen

Een blik op de aardige website van de school laat zien dat er al vanaf de brugklas veel wordt gedaan aan het ontwerpen van websites. Bij Frans zag ik de rubriek *Frankrijk volgens* waarin leerlingen hun webpagina's over allerlei Franse onderwerpen laten zien, zoals klas 1G, die zich geworpen heeft op onderwerpen als Disneyland Parijs, Tour de France, Napoleon, de Franse auto, Bezienswaardigheden Parijs en de Franse mode. Dit alles op initiatief en onder leiding van hun docente Frans Marianne Koe-Teune, die al twee maal met haar leerlingen een prijs heeft gewonnen bij het *Concours Interscolaire*, de jaarlijkse scholierenwedstrijd, georganiseerd door de sectie Frans van de Vereniging van Leraren in Levende Talen in samenwerking met de Franse ambassade. Vorig jaar wonnen haar leerlingen met hun website: *Francomatch 2000, le journal francophone de la classe 2J*.

Veel jongeren hebben tegenwoordig een eigen homepage en breiden deze vaak uit tot volledige websites. Ook enkele van de aanwezige leerlingen hebben websites ontworpen.

Michel zat vorig jaar in klas 2 j en had meegewerkt aan het ontwerpen van *Francomatch 2000*, de Franse digitale krant van de klas. Trots vertelt hij dat deze krant nog steeds te zien is op de website van de school bij Frans <www.coornhert.nl>.

Ronald heeft zelfs een keer met een vriendje meegedaan aan de ThinkQuest wedstrijd, maar ze zijn al in een vrij vroeg stadium gestrand.

Kai heeft voor het basketbalteam waarin hij speelt een website gemaakt. Hij heeft zich laten inschrijven bij allerlei zoekmachines zoals Altavista en Ilse en vanaf de site van de vereniging heeft hij ook een link gelegd naar zijn eigen site. Is van plan daar later mee door te gaan.

Tim heeft ook websites ontwikkeld, waaronder één over een computerspel, waar hij informatie over geeft.

Marcella en Relinde ontwerpen tijdens de lessen informatica een website voor de wiskundesectie. Anderen moeten een ontwerp maken voor een bedrijf.

En hun docenten?

Over één ding zijn ze het allemaal eens: zij weten meer van computers en het gebruik daarvan dan hun leraren. Eén neemt iets gas terug en zegt: 'Ik weet niet of we er meer van weten, maar we kunnen er wel sneller mee werken.'

Niet alle docenten zijn erg blij met de informatie die de leerlingen op Internet vinden en gebruiken. Merlijn: 'De leraren hebben niet graag dat je je informatie van Internet haalt, omdat daar zoveel staat dat niet van jezelf

is. Ze hebben liever dat je naar de bieb gaat, een boek leest, en daar twee alinea's uithaalt voor je werkstuk.'

Brits onderzoek

Wat deze leerlingen me in een uur hebben verteld, komt ongeveer overeen met wat ik later in de krant las. Uit Brits onderzoek onder 855 scholieren tussen de 9 en 14 jaar blijkt dat leerlingen eigenlijk liever thuis computereën dan op school, omdat ze thuis meer de gelegenheid hebben om spelenderwijs te ontdekken hoe de computer werkt en wat je er allemaal mee kunt doen.

De Britse en Haarlemse scholieren zijn het ook eens over de traagheid van de schoolcomputers, omdat, zoals mij wordt verteld, alle schoolcomputers één enkele trage internetverbinding moeten delen.

Het Britse onderzoek van Prof. Rosamund Sutherland van de Universiteit van Bristol is gepubliceerd op het adres <www.esrc.ac.uk>.

Mobiliseren van computerkennis

Als ik terugdenk aan wat ik in mijn klasje van een uur op het Coornhertlyceum heb gehoord, dan kan ik alleen maar concluderen dat er heel wat computerkennis bij de leerlingen zit. Kennis die ze zich grotendeels zelf in de thuissituatie hebben eigen gemaakt. Daar hoeft de school echt niet meer zoveel aan te doen. In de onderbouw zou dan de vrijkomende lestijd informatica kunnen worden besteed aan de combinatie van het leren gebruiken van webeditors en het schrijven van de teksten afkomstig uit de vaklokalen, zoals dat op deze school al gebeurt in de eerste en tweede klas bij Frans.

Dit betekent dat talendocenten op alle mogelijke manieren zouden moeten proberen de al aanwezige computerkennis van hun leerlingen te mobiliseren en deze kennis te laten inzetten bij hun vak. Op die manier kan maximaal geprofiteerd worden van de aantrekkingskracht die computers op kinderen uitoefenen.

Na het leren omgaan met webeditors in de onderbouw, zouden leerlingen in de bovenbouw moeten leren werken met auteursprogramma's zoals Hot Potatoes en Quandary. Ze halen bij <<http://www.abyznewslinks.com/>> één van de duizenden dagelijkse krantenartikelen op en voeren die in Hot Potatoes in als cloze-oefening. Ze zoeken de sleutelwoorden op en maken daar gaten van in de tekst. Aan hun klasgenoot de taak om deze woorden terug te zetten. Daar leren ze beiden van. Tijdens een contactuur komen beiden dan even hun samenvatting laten horen na uiteraard aan hun docent een print van de tekst te hebben overhandigd.

Met Quandary zullen kinderen met wat computer-



Kai Kuhlman antwoordt John Daniëls. Foto: Erik Jan Klesser

kennis geen enkele moeite hebben. Ze leren snel 'action mazes' afmaken, waarvan het begin door hun talentleraar of door een klasgenoot is bedacht. Maar omdat beide auteursprogramma's 'web-based' zijn, kunnen ze op internet worden geplaatst en opgehaald, zodat er wereldwijd van kan worden geprofiteerd; voor een voorbeeld hiervan kijk op <www.levendetalen.nl/tijdschrift/quandary.htm>.

De hele operatie vindt plaats in de doeltaal, zodat er een perfecte samenwerking kan ontstaan tussen de mvt-docent en zijn collega die tijdens de informaticalessen de leerlingen vertrouwd maakt met dit soort auteursprogramma's. Een perfect voorbeeld van vakoverstijging lijkt me, waarbij vanuit de vaklokalen de inhoud van de lessen informatica wordt bepaald.

Laat dit dan toekomstmuziek zijn, maar intussen blijken kinderen zoals die van deze school hun weg op de computer zelf wel te kunnen vinden, zodat de school alleen maar hun al zelf verworven kennis hoeft aan te vullen en dienstbaar te maken aan het in de vaklokalen gegeven onderwijs.

Maar onderschat de leraren ook niet, want al zeggen deze leerlingen dat de meeste docenten in computerkennis bij hen achterliggen, onbekend is wat op scholen door individuele docenten ten behoeve van hun eigen onderwijs op dit gebied wordt gepresteerd. Veelal staan deze proeven van bekwaamheid op internet te wachten op een geïnteresseerde collega of leerling, die er wat van kan leren.

Misschien komt het ooit nog eens bij een beleidsmaker op om leerlingen in te schakelen bij het beoordelen van al deze educatieve huisvlijt, want, zoals ik heb kunnen constateren, hebben leerlingen bruikbare ideeën over hoe het hun gegeven onderwijs en hun computer kunnen worden geïntegreerd. ■